



**Csipkebogyó-termesztés Magyarországon:
helyzetkép, fajtaválaszték és termőhelyi
igények**

dr. Kovács Szilvia



Perzsia – szirmokból rózsaoilaj, rózsabor készítése

Ókorban, középkorban gyógynövény

Legrégebben termesztett rózsafajaink:

Rosa canina, *Rosa villosa*, *Rosa blanda*, *Rosa majalis*, *Rosa pendulina*, *Rosa rugosa*



***Rosa canina* (1737)**
bokra hosszú életű



***Rosa pendulina* (1863)**
nagyon magas C-vitamin
tartalom



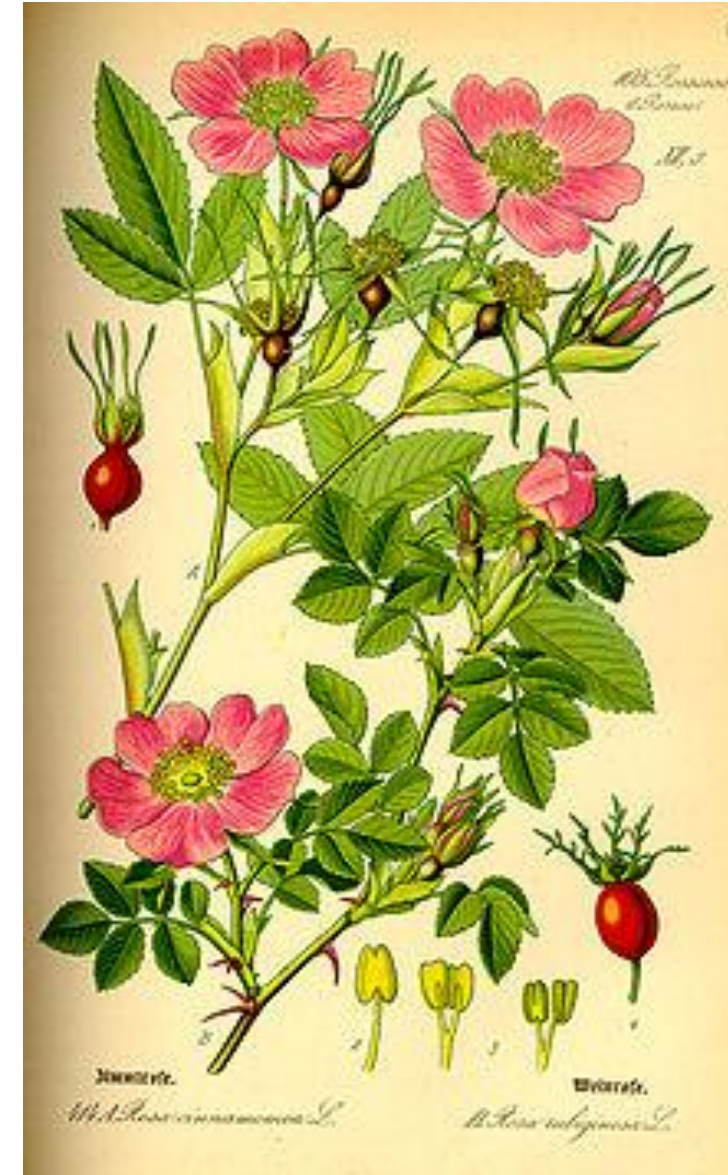
Rosa villosa
(syn. *Rosa pomifera*)
(1771)



Rosa blanda
(1773)



Rosa spinosissima
(syn. *Rosa pimpinellifolia*)
(ellenálló faj; színanyag!)



Rosa majalis
(1600 - gyakori keresztezési partner)



Rosa rubiginosa
(gyümölcsseit Norvégiában kedvelik;
ellenálló faj; gyakori keresztezési partner)



Rosa rugosa
magas és nem bomlékony C-vitamin tartalom;
elhúzódó érés, gyorsan puhuló gyümölcs
– nehézkes feldolgozás; várostűrő

Kolozsvár – XIX. század

gazdasági hasznú rózsakutatás (rózsaolaj, csipkefeldolgozás)

XX. század eleje - rózsaolaj-kutatások befejeződtek, csipkebogyó táplálkozásbiológiai értékei előtérbe kerültek (nehéz gazdasági körülmények között mint olcsó C-vitamin forrás)

1954-1965 – Márk Gergely

vadrózsa-szelekció: C-vitamin tartalom és alannak való alkalmasság, valamint gyenge termőképességű területek hasznosítása szempontjából

cél – ültevények létrehozása, hazai C-vitamin szükséglet kielégítése, exportlehetőség

Dunántúli- és Északi-középhegységben ~1200 növény vizsgálata

„legvirulensebb és legnagyobb termés hozású egyedek” kiválasztása – *R. canina* csoport

**szelekció célja – nagy termésmennyiség, nagy C-vitamin tartalom, jó húсарány,
hosszú érési idő**

**vizsgálták a C-vitamin tartalom változását az érés, szárítás és tárolás során
(optimális szüreti idő, szárítási mód meghatározása)**

Magyarországon honos és
gyűjthető
rózsafajok
(Facsar Géza)

<i>Rosa livescens</i> Bess.	nagylevelű rózsza
<i>Rosa tomentosa</i> Sm s str.	molyhos rózsza
<i>Rosa scabriuscula</i> Sm. em. H Br.	érdeslevelű rózsza
<i>Rosa sherardi</i> Davirs	Sherard-rózsza
<i>Rosa rubiginosa</i> L.	rozsdás rózsza
<i>Rosa micrantha</i> Sm. ex Borrer in Sow.	kisvirágú rózsza
<i>Rosa hungarica</i> Kern.	magyar rózsza
<i>Rosa polyacantha</i> (Borb.) egen	illír rózsza
<i>Rosa elliptica</i> Tausch.	elliptikus rózsza
<i>Rosa agrestis</i> Savi s str.	mezei rózsza
<i>Rosa inodora</i> Fr. em. Klást.	illattalan rózsza
<i>Rosa gizellae</i> Borb.	Gizella-rózsza
<i>Rosa zalana</i> Wiesb.	zalai rózsza
<i>Rosa szaboi</i> (Borb.) Facsar	dunántúli rózsza
<i>Rosa canina</i> L.	gyepűrózsza
<i>Rosa dumalis</i> Bechst.	szürke rózsza
<i>Rosa subcanina</i> (Christ) Dalla Torre	
<i>Rosa obtusifolia</i> Desv.	molyhosodó rózsza
<i>Rosa corymbifera</i> Borkh.	berki rózsza
<i>Rosa caesia</i> Sm.	keménylevelű rózsza
<i>Rosa subcollina</i> (Christ) Dalla Torre et Sarnth.	

4437 ha csipkebogyó ültetésre igényelték támogatásokat.

Termőterület

Dinamikusan növekvő termőterület – 90%-ban öko minősítéssel

2005 -22 ha

2017 – 57 ha

2019 – 520 ha

2022 – 2100 ha

2023 – 2200 ha

Beérkezett pályázati igény 2024 - 4437 ha

~2000 ha Szabolcs-Szatmár-Bereg

~1000 ha Baranya

~700 ha Somogy

~500 ha Borsod-Abaúj-Zemplén és Fejér

~300 ha Békés

~50-180 ha Pest, Tolna, Bács-Kiskun, Komárom-Esztergom



<https://portal.nebih.gov.hu/adatbazisok-noveny>

Gyümölcs Termőhelyi Kataszter

Termőhelyi kataszter a NAIK adatai alapján (2014. március előtt felvett területek)

Termőhelyi kataszter a Nébih által bejegyzett területekről (2014. március - 2021. december 31.)

ikt_klcs	ssz	Település	hrs	földrészlet teljes területe	kataszteri besorolás	földrészlet kataszterbe sorolt területe	fajok, amelyekre a besorolás vonatkozik	megjegyzés	területnagyság mértékegysége
04.1/9316-2-2/2016	14 312	Ajka	01019/4	27778	II. osztályú, termesztésre alkalmas	27778	homoktövis	öntözés javasolt	(m2)
04.1/9316-2-2/2016	14 313	Ajka	01019/6	28344	II. osztályú, termesztésre alkalmas	28344	homoktövis	öntözés javasolt	(m2)
04.1/8836-2/2016.	11 806	Akaszto	056/4,6-7; 056/44-49; 056/53-54	65361	II. osztályú, termesztésre alkalmas	65361	bodza	-	(m2)
04.1/5924-4/2016.	8 869	Albertirsa	0269/18	102561	II. osztályú, termesztésre alkalmas	102561	alma, meggy, szilva, szamóca	szamóca öntözés mellett	(m2)
04.1/5924-4/2016.	8 870	Albertirsa	0269/20	24570	II. osztályú, termesztésre alkalmas	24570	alma, meggy, szilva, szamóca	szamóca öntözés mellett	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 315	Alsóberecki	010/4	7018	termesztésre feltételesen alkalmas	7018	málna	öntözve	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 316	Alsóberecki	010/5	7037	termesztésre feltételesen alkalmas	7037	málna	öntözve	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 317	Alsóberecki	013/16/b	32532	termesztésre feltételesen alkalmas	32532	kajszi	fagyvédelemmel	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 318	Alsóberecki	013/17/b	9787	termesztésre feltételesen alkalmas	9787	kajszi	fagyvédelemmel	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 319	Alsóberecki	013/29/b	9065	termesztésre feltételesen alkalmas	9065	kajszi	fagyvédelemmel	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 310	Alsóberecki	010/4	7018	II. osztályú, termesztésre alkalmas	7018	szilva, birs	-	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 311	Alsóberecki	010/5	7037	II. osztályú, termesztésre alkalmas	7037	szilva, birs	-	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 312	Alsóberecki	013/16/b	32532	II. osztályú, termesztésre alkalmas	32532	szilva, birs	-	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 313	Alsóberecki	013/17/b	9787	II. osztályú, termesztésre alkalmas	9787	szilva, birs	-	(m2)
04.1/2885-6/2015	5 314	Alsóberecki	013/29/b	9065	II. osztályú, termesztésre alkalmas	9065	szilva, birs	-	(m2)
04.1/3787-2/2016.	12 904	Alsónána	0190/11a	69007	II. osztályú, termesztésre alkalmas	69007	meggy, szilva, mogyoró, szeder, bodza	-	(m2)
04.1/3787-2/2016.	12 905	Alsónána	0190/12a (1)	24857	II. osztályú, termesztésre alkalmas	24857	szilva, meggy, mogyoró, bodza	-	(m2)
04.1/3787-2/2016.	12 906	Alsónána	0190/12a (2)	20000	II. osztályú, termesztésre alkalmas	10000	bodza	-	(m2)

1987 – bodza, josta
 1990 – homoktövis
 1994 – áfonya
 2011 – kivi
 2014 – fekete berkenye
 2016 – csipkebogyó
 2019 – datolyaszilva
 2019 – indián banán
 2021 – mézbogyó

KAP-RD01a-RD12-1-24

Kertészet – ültetvénytelepítés és gyógynövénytermesztés támogatása

B) A felhívás 3.1.1. III. pont: Új évelő gyógy-, aroma és fűszernövény ültetvény telepítéséhez kapcsolódó előírások

4. Fás szárú, cserje típusú fajok (9. melléklet III. táblázat 1. fajcsoport) esetén, a felhasznált szaporítóanyag megfelelőségét a következő okiratok egyikével szükséges igazolni:

- a) gyümölcs vagy erdészeti szaporítóanyag származási igazolvány,
- b) dísznövény szaporítóanyag kísérő okmány,
- c) saját előállítású szaporítóanyag esetén a területileg illetékes növényegészségügyi hatóság „mentes” minősítésű szemlejegyzőkönyve.

Támogatásban részesülő fás szárú, cserje típusú növények:

csipkebogyó

kökény

egybibés és cseregalagonya

cserszömörce

közönséges boróka

KAP-RD01a-RD12-1-24

Kertészet – ültetvénytelepítés és gyógynövénytermesztés támogatása

IV. A) Gyümölcstermő ültetvény telepítéséhez kapcsolódó előírások:

2. Csak a gyümölcs termőhelyi kataszterben, a telepítendő gyümölcsfaj vonatkozásában legalább termesztésre alkalmas minősítéssel szereplő földterületre tervezett ültetvény telepítése támogatható.

8. A telepítés során felhasználható szaporítóanyagra vonatkozó előírások:

szilva, kajszibarack - certifikált kategóriájú,
többi gyümölcsfaj esetén certifikált vagy CAC kategóriájú

A telepítendő fajtának szerepelni kell a hazai Nemzeti Fajtajegyzékben vagy az Európai Unió valamely tagállamának nemzeti fajtajegyzékében.

Támogatott gyümölcsfajok:

alma, körte, birs,
cseresznye, meggy, szilva, kajszibarack,
dió, mogyoró, szelídgesztenye, mandula,
ribiszke, köszméte, málna, szeder, szamóca,
homoktövis, áfonya, fekete berkenye, mézbogyó, húsos som, kivi

Bulgária:

Klese' (*R. canina*); Nektar' (*R. rugosa*); Plovdiv 1 (*R. canina*)

Szvetla; Vebecina 115 (*R. webbiana* VV1 x *Selecta*)

Szlovákia:

Ascorba (*R. canina* x *R. cinnamomea*);

Krasavica (*R. roopae* x *Karpatia*); Joja (*R. rugosa* x *Karpatia*)

Karina (*R. canina* x *R. rugosa*); 'Karpatia' (*R. villosa*)

Hollandia:

Wageningen 2; Wageningen 5; Wageningen 7

Kanada: (csipke célra is alkalmas díszrósák)

Martin Frobisher (*R. rugosa* 'Schneezwerg' magonca)

David Thompson (Schneezwerg x Frau Dagmar Hartopp)

John Franklin (Lilli Marlene x 'Red pinocchio') x (Johanna Hill x *R. spinosissima*)

Ottawa (*R. rugosa*) – ellenálló fajta, nemesítési alapanyag

Lengyelország:

Selecta (*R. majalis*); *Sylwia* (*R. canina*);

Sylwana' *R. canina*); *Jubileuszowa* (*R. canina*)

Skolimow; *Chylice*; *Konstancin*

Németország:

Svetka (*R. dumalis*)

PiRo3 (*R. dumalis* x *R. pendulina* var. *salaevensis*)

Svédország:

R. dumalis '8'; *R. dumalis* '16'; *R. rubiginosa* '2'

R. rubiginosa '4'

Dánia:

Rosa canina 'LiTo'-

Oroszország: (szülők: *R. webbiana*, *R. rugosa*)

Besshipnij; *Vorontovskij*; *Pozdnedpelyij*

Uralskij Champion.....

Fajták

Fajtahasználat:

termesztésre ajánlott fajta volt: Karpatia, ismeretlen bolgár fajta (Vál)

alanyfajták magoncai:

R. canina 'Pollmeriana', *R. corymbifera* 'Laxa', *R. canina* 'Inermis'
(Nyalka)

hazai szelekcióból származó fajtajelöltek

R. canina 'Esterházy 1', 'Esterházy 2' 'Esterházy 3';
R. canina 'C2000'

Márk Gergely fajtaajánlása: Regéc, Ugocsa

Porpáczy Aladár fajtajelöltei (*R. pomifera* szelekciók): FR.873, 874;
KR.915, 921, 922

jelenlegi fajtahasználat:

Rosa canina 'Schmidt Ideal'



Csipkerózsa, vadrózsa – gyümölcs vagy gyógynövény?

- mélyreható gyökérzet – gyengébb talajokat is elviseli, meredekebb területekre is telepíthető
- meghálálja a jó minőségű, tápanyagban gazdag talajt
- *R. villosa*, *R. rugosa* – gyengén savanyú talajokra



